

передумовою пристосування системи до змін керуючих параметрів та оточуючого середовища, в цілому, і, таким чином, умовою оновлення моралі та її подальшого розвитку. Відомі російські науковці Є.Князева та С.Курдюмов зазначають: «У світі має бути певна доля «зла», хаосу, розрухи... тому що тільки на цій основі може виникнути щось значиме, раніше небувале, небачене, незнане» [1, с.122]. Тобто, якщо окремі індивіди не сприймають певних норм, це може вважатись їх власною справою і не є свідченням морального хаосу. Проте, якщо цілі групи населення опиняються в такій ситуації, це вже може бути ознакою певної долі хаосу в структурі системи моралі, а також свідчити про те, що складові моральної свідомості, від яких відмовляються, уже, в тій чи іншій мірі, не відповідають керуючим параметрам, які зазнають змін. Або, навпаки, ця група «відчуває» необхідність появи нових моральних норм, як відповідь на зміну керуючих параметрів, що поки не усвідомлюється всім суспільством. Зрештою, хаос може бути стимулом до активізації еволюції, виходом з еволюційного тупика. Тобто система моралі, яка не здатна більше виконувати властиві їй функції, хаотизуючись, розпадається, щоб потім реорганізуватись у нову мораль, більш адекватну новим реаліям та функціям, які вона повинна виконувати.

Таким чином, наведені тези засвідчують, що синергетика може бути успішно використана при дослідженні феномену моралі. Потенціал такого дослідження тільки починає проявлятися у всій повноті і тому, на нашу думку, робота в цьому напрямку здатна принести значні результати.

1. Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Основания синергетики. Режимы с обострением, самоорганизация, темпомыры. – СПб: Алетейя, 2002.

Едуард Семенюк

Національний лісотехнічний університет України,
м. Львів

ЦІННОСТІ ЛЮДСТВА І ПОГЛЯД ФІЛОСОФА У ЗАВТРАШНІЙ ДЕНЬ

До найважливіших соціальних функцій філософії, безперечно, належать оцінка історичного шляху, пройденого людством, осмислення минулого та сьогодення і прогнозування на цьому фундаменті основних тенденцій майбутнього розвитку. Метою виконання цих функцій по великому рахунку є невинна гуманізація суспільства та оптимізація

розвитку світової спільноти. Ця діяльність може бути ефективною та історично виправданою лише тоді, коли вона ґрунтується на основоположних духовних цінностях людства.

У наш час конкретно ілюстрацією цих загальних положень може бути хоч би проблематика сталого розвитку. Як відомо, концепція з такою назвою є одним із стратегічних проєктів не лише міжнародної громадськості (тобто суспільно-політичної думки), але й світової науки: без постійної та багатогранної участі вчених у відповідній роботі, без найсерйознішого наукового обґрунтування всього семантичного каркаса цієї концепції її нормальне формування та практична реалізація були б абсолютно неможливими. Ця велетенська праця об'єднує не лише спеціальні, конкретні галузі науки (природознавство, математику, техніку, інформатику, економіку, медицину, екологію та багато соціально-гуманітарних дисциплін), але й неодмінно роздуми та творчі пошуки філософів. Більше того, особливу роль у забезпеченні необхідного соціального результату цих зусиль, без сумніву, відіграв інтегральний ефект у галузі розумового аналізу та синтезу, до якого філософія причетна іманентно. І якщо концепція сталого розвитку стала, без перебільшення, помітним інтелектуальним здобутком останніх десятиліть, то в цьому величезна заслуга насамперед світової науки і філософії.

Фундаментом розбудови концепції сталого розвитку та водночас безпосереднім імпульсом до її формування можна вважати аналіз системи глобальних проблем сучасності, а також усіх характерних рис минулого, які призвели до відчутного загострення цих проблем. У цьому контексті важко перебільшити значення відомих доповідей Римського клубу. Ця форма наукової діяльності (що розпочалася з ініціативи А. Печчеї) була внутрішньо вельми розмаїтою і об'єктивно потребувала уважного філософського погляду. Недаремно вже досить швидко у межах новітньої філософської теорії окреслився такий специфічний розділ, як філософія глобальних проблем. Цю тональність було задано працями і роздумами засновника Римського клубу: принциповим є той факт, що він відштовхувався від загальнолюдських цінностей і намагався простежити умови їх збереження та зміцнення на майбутнє. Не будучи фаховим філософом, А. Печчеї тим не менше виступив у царині дослідження наслідків науково-технічної революції та найважливіших соціокультурних процесів сучасності саме як філософ. Очевидно, він був з когорти тих, хто справді народився філософом (як, наприклад, В. Вернадський).

Логічним продовженням конституювання глобалістики стало формування філософії сталого розвитку: суспільство виявило активний інтерес до

того, яким чином можна забезпечити сталість розвитку людства, дбаючи про нескінченно велику низку майбутніх поколінь наших нащадків, про їх потреби та інтереси. Водночас це турбота про сьогодення соціуму та якість життя сучасної людини – про розумне ставлення до природного довкілля та збереження традиційних духовних цінностей людства. Нарешті, це єдиний вихід з сучасного глухого кута, в якому опинилася світова спільнота в добу глобалізації: лише на цьому шляху можна забезпечити виживання людства і врятувати світову цивілізацію від загибелі.

Доленосний характер цієї проблематики не викликає сумніву. І діяти в напрямку оптимізації розвитку суспільства необхідно негайно: завтра вже буде запізно.

Звичайно, філософія сталого розвитку – не єдина сфера, де потрібним є погляд філософа у майбутнє саме з метою збереження основоположних духовних цінностей людства та гуманізації соціуму. Втім, саме це коло проблем, на нашу думку, має виняткове значення.

Ігор Карівець

Національний університет “Львівська політехніка”,
м. Львів

АКАДЕМІЗМ І ФІЛОСОФІЯ

Не буду нагадувати про походження слова «академія». Як відомо, Платон заснував академію, щоб навчати в ній не якомусь платонізму, а містеріям. Учнем Платона не міг бути кожен, а лише той, хто пройшов певні випробування. Так само і Піфагор відбирав учнів, бо вважав, що не всі здатні осягнути науку, яку він вважав сакральною. В старогрецьких академіях викладали сакральну науку лише для вибраних. Для всіх інших була проста наука, в якій висвітлювалися основні принципи математики, музики, геометрії, граматики, риторики тощо. Цим наукам навчали платні вчителі – софісти. Отже, академія ставала осередком езотеричного знання, яке передавалося лише посвяченим. Академія була своєрідним братством, яке очолював вчитель (Платон тощо). Учні мали безпосередню можливість спілкуватися з вчителем кожного дня, спостерігати за способом його життя, а він, своєю чергою, мав можливість спостерігати за щоденним життям учнів, робити їм зауваження, давати поради. Все це разом сприяло формуванню духу співтворчості. Людина в академії Платона чи в Союзі Піфагора не